

International
Labour
Organization

Проект виконується
Міжнародною організацією праці

Проект ЄС–МОП

«На шляху до безпечної, здорової та задекларованої праці в Україні»

Проект фінансується
Європейським Союзом

► Засвоєння уроків після нещасних випадків на роботі

Вебінар «Безпека в замкнених просторах»

Антоніу Сантуш

Четвер / 11 лютого 2021 року

Зміст

- ▶ Визначення
- ▶ Парадокс смерті у зв'язку з роботою
- ▶ НАВІЩО з'ясовувати причини і обставини нещасних випадків на роботі та професійних захворювань?
- ▶ ЯК з'ясовувати причини і обставини нещасних випадків на роботі та професійних захворювань?
- ▶ Основні міжнародні трудові норми та керівні документи щодо нещасних випадків на роботі та професійних захворювань
- ▶ Основні стандарти та керівні документи ЄС щодо нещасних випадків на роботі та професійних захворювань
- ▶ Відповіді на запитання
- ▶ Де отримати більше інформації про Проєкт ЄС-МОП...
- ▶ Контакти

Визначення

▶ Нещасний випадок на роботі:

- «Охоплює ситуацію, що виникає у зв'язку з роботою чи під час роботи, яка стає причиною травми з смертельним наслідком чи без смертельного наслідку».

▶ Професійне захворювання:

- «Охоплює будь-яке захворювання, отримане у результаті впливу факторів ризику, що виникають у зв'язку з трудовою діяльністю».

Протокол МОП 2002 р. до Конвенції 1981 р. про безпеку та здоров'я на роботі

► Парадокс смерті у зв'язку з роботою

► Причини працювати:

- отримання засобів до існування;
- підвищення рівня добробуту та якості життя людей та їхніх сімей;
- покращення самооцінки, власної гідності та самореалізації;
- заохочення соціальної згуртованості та стабільності, миру та економічного зростання.

► Парадоксальні наслідки роботи:

- Робота вбиває більше людей, ніж війни!
- З загальної чисельності працюючих у світі (2,84 млрд):
 - 350 - 360 тисяч осіб щорічно гинуть (через близько 270 млн нещасних випадків);
 - близько 2 млн щорічно помирають від професійних захворювань.

Втрати і витрати внаслідок нещасних випадків на роботі та професійних захворювань

Великобританія: 18,1 млрд євро (HSE, 2015)
США: 250 млрд дол. – 1,8% ВВП (Miller, 1997)
ЄС: 26 млрд євро (Richthofen, 2002)
Світ: 1,2 трлн дол. - 4% світового ВВП
(Hämäläinen, 2009; Takala, 2014, 2005)

5

Жертви та сім'ї :

- смерть
- травми та інвалідність
- знижена якість життя;
- біль, горе та страждання
- самооцінка
- втрата заробітків і працездатності

Роботодавці:

➤Прямі:

- пошкодження будівель, машин обладнання, сировини та матеріалів
- цивільна і кримінальна відповідальність
- витрати на відшкодування
- підвищені страхові виплати

➤Непрямі:

- шкода репутації та іміджу
- наймання і навчання працівників на заміну
- мотивація колег, їхня відсутність і присутність на роботі
- виробнича потужність і продуктивність
- якість товарів/послуг і строки доставки
- втрати від масштабу й досвіду
- альтернативні витрати

Держави:

➤Прямі:

- охорона здоров'я, екстрені послуги, допомоги з соцзабезпечення
- витрати на відшкодування
- витрати на реабілітацію та реінтеграцію потерпілих

➤Непрямі:

- втрата податків і внесків на соцзабезпечення
- шкода репутації та іміджу
- адміністративні витрати витрати на розслідування і перевірки

➤ ilo.org/shd4Ukraine

НАВІЩО з'ясовувати причини і обставини нещасних випадків на роботі та професійних захворювань? ⁶

▶ Міжнародна спільнота:

- ▶ Для встановлення стандартів, які є орієнтиром для національної політики та законодавства, спрямованих на покращення БЗР і профілактику нещасних випадків на роботі та професійних захворювань

▶ Національний рівень:

- ▶ Для формування на національному рівні політики, систем, стратегій і законодавства з метою покращення БЗР і профілактики нещасних випадків на роботі та професійних захворювань
- ▶ Для реалізації програм і заходів із поширення, заохочення і реалізації політики, систем, стратегій та законодавства з метою покращення БЗР, профілактики нещасних випадків на роботі та професійних захворювань і забезпечення їх ефективного впровадження

▶ Рівень підприємств:

- ▶ Для здійснення найбільш доречних запобіжних і захисних заходів із метою забезпечення БЗР працівників і запобігання настанню (або повторенню) нещасних випадків на роботі та професійних захворювань

ЯК з'ясувати причини і обставини нещасних випадків на роботі та професійних захворювань?

▶ Міжнародна спільнота:

- ▶ Шляхом узагальнення і порівняння статистики нещасних випадків на роботі та професійних захворювань

▶ Держави:

- ▶ За допомогою національної статистики нещасних випадків на роботі та професійних захворювань
- ▶ Шляхом повідомлення інспекцій праці й на основі результатів офіційних розслідувань нещасних випадків на роботі та професійних захворювань

▶ Роботодавці/працівники:

- ▶ Шляхом реєстрації нещасних випадків на роботі та професійних захворювань і повідомлення про них
- ▶ Шляхом власного розслідування нещасних випадків на роботі та професійних захворювань
- ▶ Шляхом офіційного розслідування нещасних випадків на роботі та професійних захворювань

Основні міжнародні трудові норми та керівні документи щодо нещасних випадків на роботі та професійних захворювань

8

► Конвенція МОП про безпеку та здоров'я на роботі (№ 155)

- Мета будь-якої національної політики в галузі БЗР полягає у запобіганні нещасним випадкам і завданню шкоди здоров'ю на роботі (ст. 4).
- Для втілення такої політики в галузі БЗР держави повинні забезпечувати, зокрема (ст. 11):
 - установа й застосування процедур повідомлення про нещасні випадки на роботі й професійні захворювання роботодавцями (і, у відповідних випадках, страховими установами та іншими безпосередньо заінтересованими), а також подання щорічних статистичних даних про нещасні випадки на роботі та професійні захворювання;
 - проведення розслідувань тоді, коли нещасні випадки на роботі, професійні захворювання чи будь-які інші завдання шкоди здоров'ю на роботі свідчать про серйозне становище;
 - щорічну публікацію інформації про вжиті заходи щодо нещасних випадків на роботі, професійних захворювань та інших завдань шкоди здоров'ю на роботі.

Основні міжнародні трудові норми та керівні документи щодо нещасних випадків на роботі та професійних захворювань

► Протокол МОП 2002 р. до Конвенції № 155

- Держави встановлюють вимоги та процедури реєстрації нещасних випадків на роботі, професійних захворювань і, залежно від обставин, аварійних ситуацій, нещасних випадків по дорозі на роботу та з роботи й імовірних випадків професійних захворювань, а також повідомлення про них.
- **Вимоги стосовно реєстрації** визначають:
 - відповідальність роботодавців: за реєстрацію; за надання працівникам та їхнім представникам інформації про систему реєстрації; за ведення такої реєстрації та її використання для вжиття запобіжних заходів; за утримання від санкцій чи дисциплінарних заходів щодо працівника за повідомлення про нещасні випадки тощо;
 - інформацію, яка підлягає реєстрації, та строк зберігання зареєстрованої інформації;
 - заходи з забезпечення конфіденційності персональних і медичних даних.

Основні міжнародні трудові норми та керівні документи щодо нещасних випадків на роботі та професійних захворювань

► Протокол МОП 2002 р. до Конвенції № 155

► Вимоги стосовно повідомлення визначають:

- відповідальність роботодавців за повідомлення компетентних органів про нещасні випадки тощо і за надання працівникам та їхнім представникам відповідної інформації про випадки, щодо яких направлені повідомлення;
- заходи, яких повинні вживати страхові установи, служби БЗР, медичні установи та інші безпосередньо зацікавлені органи з метою повідомлення (залежно від обставин);
- критерії, згідно з якими повинні направлятися повідомлення, та строки направлення повідомлень;
- зміст повідомлення, що має включати дані: про роботодавця і підприємство; про травмованих осіб і характер травми чи захворювання; про робоче місце, обставини нещасного випадку чи аварійної ситуації, а стосовно професійного захворювання – про обставини впливу небезпечних для здоров'я факторів.

Основні міжнародні трудові норми та керівні документи щодо нещасних випадків на роботі та професійних захворювань

- ▶ Конвенція МОП 1964 р. про допомоги у випадках травматизму на роботі № 121 (зі змінами, внесеними у 1980 р.), згідно з якою кожний член Організації:
 - встановлює визначення термінів «нещасний випадок на роботі», включаючи умови, за яких нещасний випадок у дорозі вважається нещасним випадком на роботі, та «професійне захворювання» (ст. 70);
 - встановлює національне законодавство про допомоги у випадках травматизму на роботі, яке захищає всіх найманих працівників (включно з учнями) у державному, приватному і кооперативному секторах стосовно таких випадків, які є результатом травматизму на роботі: хворобливого стану; непрацездатності, яка викликана таким станом і тягне за собою втрату заробітку; повної втрати працездатності або її часткової втрати; втрати підтримки в результаті смерті годувальника встановленими категоріями одержувачів (ст. 4 та 6);
 - встановлює перелік професійних захворювань (ст. 8):
 - (а) який містить принаймні захворювання, перераховані у Таблиці I до Конвенції (які будуть розглядатися як професійні захворювання за встановлених умов); або
 - (б) включає до свого законодавства загальне визначення професійних захворювань, достатньо широке для того, щоб охопити захворювання, перераховані у вищезгаданій таблиці; або
 - (с) забезпечує поєднання пункту (а) з пунктом (б) або з іншими положеннями, які встановлюють професійний характер захворювання.

Основні міжнародні трудові норми та керівні документи щодо нещасних випадків на роботі та професійних захворювань

► Рекомендація МОП 2002 р. **щодо переліку професійних захворювань (№ 194)**

- Держави-члени Організації встановлюють національний перелік професійних захворювань із метою їх попередження, реєстрації, повідомлення та, в міру можливості, компенсації за них (п. 2).
- Цей перелік повинен включати:
 - принаймні захворювання, перераховані у Таблиці I до Конвенції 1964 р. про допомоги у випадках травматизму на роботі (зі змінами, внесеними у 1980 р.);
 - інші захворювання, що містяться у переліку професійних захворювань, доданому до цієї Рекомендації;
 - розділ «Імовірні професійні захворювання».
- Перелік, доданий до Рекомендації № 194, повинен регулярно переглядатися і оновлюватися на тристоронніх нарадах експертів, скликуваних Адміністративною радою МОП. Кожний підготовлений у такий спосіб перелік подається на затвердження Адміністративній раді, яка після затвердження заміняє попередній перелік і надсилає його державам-членам МОП.

► Основні міжнародні трудові норми та керівні документи щодо нещасних випадків на роботі та професійних захворювань

► Перелік професійних захворювань (переглянутий МОП у 2010 р.)

- Цей новий перелік замінив попередній, доданий до Рекомендації № 194 (який був прийнятий у 2002 р.).
- Містить ряд визнаних на міжнародному рівні професійних захворювань – від захворювань, спричинених хімічними, фізичними та біологічними факторами, до респіраторних і шкірних захворювань, розладів опорно-рухового апарату і професійного раку.
- Уперше до переліку МОП включено психічні та поведінкові розлади.
- В усіх розділах переліку є відкриті позиції, що стосуються вищезазначених захворювань. Вони дозволяють визнавати професійний характер захворювань, не вказаних у переліку, якщо встановлено зв'язок між впливом факторів ризику, які виникають через трудову діяльність, та захворюваннями, набутими працівником.

► Основні міжнародні трудові норми та керівні документи щодо нещасних випадків на роботі та професійних захворювань

- Конвенції МОП №№ 81 та 129 про інспекцію праці
 - Обов'язкове повідомлення інспекторів праці про нещасні випадки на роботі та професійні захворювання (ст. 14 Конвенції № 81; ст. 19(1) Конвенції № 129).
 - Інспектори праці беруть участь у розслідуванні на місці причин найбільш серйозних нещасних випадків на роботі або професійних захворювань (ст. 19(2) Конвенції № 129).
 - У щорічному звіті органу інспекції праці слід наводити статистичні дані про нещасні випадки на роботі та професійні захворювання, зокрема про їхні причини (ст. 21 Конвенції № 81; ст. 27 Конвенції № 129).

► Основні міжнародні трудові норми та керівні документи щодо нещасних випадків на роботі та професійних захворювань

- Кодекс практики МОП щодо реєстрації нещасних випадків на роботі та професійних захворювань і повідомлення про них
 - Містить настанови:
 - для компетентних органів щодо розробки систем реєстрації нещасних випадків на роботі та професійних захворювань і повідомлення про них;
 - щодо ефективного використання зібраних, зареєстрованих і оприлюднених даних для вжиття запобіжних заходів;
 - щодо спільних дій роботодавців і працівників та заходів, здійснюваних урядами, органами соціального забезпечення та іншими установами задля загального запобігання нещасним випадкам на роботі та професійним захворюванням.

► Основні стандарти та керівні документи ЄС щодо нещасних випадків на роботі та професійних захворювань

► Рамкова Директива ЄС із БЗР 89/391/ЄЕС (ст. 9(1))

- Роботодавець повинен вести облік нещасних випадків на роботі, які викликали втрату працівником працездатності більше, ніж на три робочі дні.
- Роботодавець повинен складати для компетентних органів згідно з національним законодавством та (або) практикою звіти про нещасні випадки на роботі, що трапились з його працівниками.

► Основні стандарти та керівні документи ЄС щодо нещасних випадків на роботі та професійних захворювань

- Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 1338/2008 від 16 грудня 2008 р. щодо статистики Співтовариства з громадського здоров'я і здоров'я та безпеки на роботі (Рамковий регламент)
 - Встановлює обов'язки з подання до Комісії (Євростату) статистичних даних про нещасні випадки на роботі (ст. 2 і Додаток IV).
 - Слід подавати гармонізований та загальний набір мікроданих про нещасні випадки на роботі, що охоплюють нижченаведені параметри:
 - характеристики травмованої особи;
 - характеристики травми, зокрема ступінь тяжкості (кількість втрачених днів);
 - характеристики підприємства, зокрема вид економічної діяльності;
 - характеристики робочого місця;
 - характеристики нещасного випадку, зокрема послідовність подій, що описує причини та обставини нещасного випадку.
 - Статистика має подаватися щорічно, причому не пізніше, ніж через 18 місяців після закінчення звітного року.

► Основні стандарти та керівні документи ЄС щодо нещасних випадків на роботі та професійних захворювань

► Регламент (ЄС) № 349/2011, прийнятий 11 квітня 2011 р. (Регламент щодо ESAW)

- Мета – гармонізувати дані про всі нещасні випадки на роботі, які призводять до відсутності на роботі впродовж більш ніж трьох днів (зі смертельним і несмертельним наслідком).
- Вводить у дію Рамковий регламент щодо статистики нещасних випадків на роботі.
- Установлює змінні, визначення і класифікації вищезазначених параметрів і розбивку характеристик.
- Зобов'язує держави-члени ЄС щорічно подавати до Євростату разом із цими даними перевірені та актуалізовані метадані.

► Основні стандарти та керівні документи ЄС щодо нещасних випадків на роботі та професійних захворювань

- Методологія Євростату щодо змінних Європейської статистики нещасних випадків на роботі ([ESAW](#))
 - Стосовно характеристик травмованої особи, підприємства і робочого місця – інформація про те, де трапився нещасний випадок, хто отримав травму й коли.
 - Стосовно характеристик нещасного випадку – інформація про те, як саме трапився нещасний випадок, за яких обставин і як були отримані травми.
 - Стосовно характеристик травм – інформація про характер і тяжкість травм та про наслідки нещасного випадку.

Основні стандарти та керівні документи ЄС щодо нещасних випадків на роботі та професійних захворювань

▶ ESAW – Параметри характеристик нещасного випадку, потерпілого і роботодавців:

- ▶ **вид економічної діяльності** роботодавця (чотиризначний код за класифікацією NACE Rev. 2);
- ▶ **професія** потерпілого (двозначний код за класифікацією ISCO-08);
- ▶ **статус потерпілого у зайнятості** (найманий працівник із постійною/тимчасовою роботою; на повний/неповний робочий час; самозайнятий; учень/стажер тощо);
- ▶ **вік, стать і громадянство** потерпілого;
- ▶ **географічне положення** місця нещасного випадку (п'ятизначний код за класифікацією NUTS);
- ▶ **дата і час** нещасного випадку;
- ▶ **розмір підприємства** (0 працівників, 1-9, 10-49, 50-249, 250-499, 500 і більше, невідомо);
- ▶ **тип травми** (тризначний код за класифікацією ESAW, наприклад: 011-поверхневі ушкодження; 021-закриті переломи; 031-зміщення і вивихи; 052-ушкодження внутрішніх органів; 062-хімічні опіки (корозії); 071-гострі отруєння; 081-удушення);
- ▶ **ушкоджений орган** (двозначний код класу ESAW, наприклад: 12-область обличчя; 42-область грудної клітки, включно з органами; 64-нога тощо);
- ▶ **уількість утрачених днів/тяжкість** (тризначний код класу, наприклад: A01-4 - 6 днів; A04-мінімум 21 день, але не більше 1 місяця; 997-постійна непрацездатність або втрата 183 чи більше днів; 998-нещасний випадок із смертельним наслідком).

Основні стандарти та керівні документи ЄС щодо нещасних випадків на роботі та професійних захворювань

21

► ESAW – Параметри причин і обставин нещасного випадку:

- **робоче місце**, наприклад: 1-звичайне робоче місце або у звичайному виробничому підрозділі; 2-тимчасове або мобільне робоче місце чи у поїзді за дорученням роботодавця;
- **робоче середовище**, наприклад: 011-виробнича ділянка, фабрика, майстерня; 012-зона обслуговування, ремонтна майстерня; 021-будівельний майданчик – будівля, що споруджується; 031-територія розмноження тварин; 034-лісова зона; 041-офіс, зала засідань, бібліотека тощо; 051-медичний заклад, приватна лікарня, лікарня, будинок для осіб похилого віку; 062-транспортні засоби – наземні або залізничні – приватні чи державні (всі види: поїзд, автобус, автомобіль та ін.); 071-приватний будинок; 081-крита спортивна споруда – спортивний зал, гімнастичний зал, критий плавальний басейн та ін.; 091-на висоті – на фіксованому рівні (дах, тераса тощо); 102-під землею – шахта; 111-море чи океан – на борту всіх видів суден, платформ, кораблів, човнів, барж; 121-в умовах високого тиску – під водою (наприклад, робота водолазів) тощо;
- **робочий процес**, наприклад: 11-виробництво, обробка, переробка – всі види; 12-зберігання – всі види; 21-земляні роботи; 31-роботи сільськогосподарського характеру – обробка землі; 42-розумова праця – викладання, навчання, обробка даних, офісна робота, організація, управління; 52-обслуговування, ремонт, налаштування, регулювання; 62-спорт, художня діяльність тощо;
- **конкретна фізична діяльність**, наприклад: 11-запуск машини, зупинення машини; 22-робота з ручним інструментом-механізованим; 31-керування транспортним засобом або вантажним обладнанням – мобільним і механізованим; 45-відкривання, закривання (коробки, упаковки, пакунку); 51-вертикальні операції – піднімання та опускання предмету; 62-входження чи вихід; 66-плавання, пірнання тощо.

Основні стандарти та керівні документи ЄС щодо нещасних випадків на роботі та професійних захворювань

► ESAW – Параметри причин і обставин нещасного випадку:

- **відхилення**, наприклад: електрична несправність – що призводить до безпосереднього контакту; 13-вибух; 21-тверді предмети – переповнення, перекидання; 21-рідкі предмети – витік, просочування, проливання, розбризкування, розпилення; 33-сковзання, падіння, обвалення предметів – згори (падіння на потерпілого); 42-втрата керування (повна чи часткова) – транспортним засобом чи вантажним обладнанням (механізованим чи немеханізованим); 51-падіння особи – на нижчий рівень; 63-захоплення чи унесення предметом чи інерцією тощо;
- **контакт і механізм травми**, наприклад: 12-безпосередній контакт з електричним струмом, отримання електричного заряду тілом; 21-утоплення в рідині; 22-завалення твердими предметами; 32-горизонтальний рух, удар або зіткнення; 42-удар падаючим предметом; 51-контакт із гострим предметом (ножом, лезом тощо); 62-роздавлювання, розтрощення; 51-механічне навантаження – на опорно-руховий апарат тощо;
- **істотний фактор** (конкретної фізичної діяльності, відхилення і (або) контакту/механізму травми), наприклад: 01.01-будівельні компоненти, конструктивні елементи – двері, стіни, перегородки тощо і навмисні перешкоди (вікна тощо); 03.01-котловани, траншеї, свердловини, шахти, укosi, гаражні ями; 04.03-каналізаційні та стічні труби; 06.11-ручні інструменти, без електроприводу – для фарбування; 07.01-механічні ручні інструменти – для розпилювання; 10.04 машини для обробки матеріалів – гарячі процеси (печі, сушильні апарати); 11.03-стаціонарні крани, пересувні крани, автомобільні крани, мостові пересувні крани, підйомні пристрої з підвішеним вантажем; 12.02-транспортні засоби – легкі: для перевезення вантажів або пасажирів; 15.03-речовини – займисті (тверді, рідкі чи газоподібні); 15.07-речовини – біологічні тощо.

Відповіді на запитання

► Де отримати більше інформації про Проєкт ЄС-МОП...

www.ilo.org/shd4Ukraine

<https://www.facebook.com/shd4Ukraine>

[Інформаційний бюлетень # 1\(червень 2020\)](#)

[Інформаційний бюлетень #2 \(грудень 2020\)](#)

<https://bit.ly/2YKaLfV>

Контакти

Дякую за увагу!

Thank you for your attention!

International
Labour
Organization

Проект виконується
Міжнародною організацією праці

Проект ЄС–МОП

«На шляху до безпечної, здорової та задекларованої праці в Україні»

ПРЯМУЄМО
РАЗОМ

Проект фінансується
Європейським Союзом

Засвоєння уроків після нещасних випадків на роботі

Вебінар «Безпека в замкнених просторах»

Антоніу Сантуш

Четвер / 11 лютого 2021 року